

VBNE, 16 november 2021

De VBNE is de Vereniging van Bos- en Natuurterrein Eigenaren. Het samenwerkingsverband waarmee we ruim 90% van het Nederlandse natuurterrein vertegenwoordigen. De VBNE benoemt de geborgden en begeleid hen gedurende de zittingsperiode door overleg, scholing en het gezamenlijk werken aan de issues die in de waterschappen voorbij komen. Daarnaast heeft iedere geborgde in zijn eigen regio overleg en afstemming met de natuurorganisaties. Zo wordt de inbreng van de belangen van de natuur zowel regionaal als op landelijke schaal letterlijk 'geborgd'.

Een vereniging herbergt soms ook verschillende inzichten, visies en opvattingen. In de discussie over geborgden is dat het geval. Zowel het behoud van het systeem als het op termijn afschaffen daarvan, om plaats te maken voor rechtstreeks gekozen vertegenwoordigers.

Natuurmonumenten wil daarin het meest ver gaan door alle geborgde zetels af te schaffen. Het geborgdensysteem strookt in de beleving van Natuurmonumenten niet met de huidige opvattingen van democratisch bestuur. Gekozen vertegenwoordigers moeten uitstekend in staat zijn om oog te hebben voor specifieke deelbelangen, zonder het algemeen belang uit het oog te verliezen. Daarmee ondersteunt Natuurmonumenten de wet democratisering waterschappen.

De Federatie Particulier Grondbezit (FPG) begeeft zich aan de andere kant van het spectrum; het bestaande systeem is een functionele bestuursvorm die goed werkt en wordt ook internationaal geroemd en gekopieerd. Draagvlak bij en lokale kennis van grondeigenaren zijn essentieel en de geborgden zorgen daarvoor.

Waar alle VBNE-leden het over eens zijn is een meer rechtvaardige verhouding tussen de verschillende geborgde zetels. Het strookt niet met de belangen en de omvang van natuur in Nederland om slechts één geborgde natuur te benoemen. In drie waterschappen zijn dat er twee, maar dan nog is de verhouding tussen de drie geborgden-categorieën volledig uit evenwicht.

Het mag geen verbazing wekken dat dit dan ook precies de reden is dat het systeem ter discussie staat. De geborgde zetels komen voort uit het feit dat waterschappen een functioneel bestuur zijn. Het aantal natuurgeborgden tov de andere categorieën moet dan ook vanuit dat oogpunt worden bekeken. Zoals ook de Cie Boelhouwer een evenredige verdeling (2-2-2 of 2-2) adviseerde.

Natuurbelang

Het natuurbelang is een algemeen belang. Dit belang staat los van politieke belangen in relatie tot de uitvoeringstaken van het waterschap. Of het water nu van links of rechts komt, een goed functionerend watersysteem (voldoende en schoon water) is cruciaal en noodzakelijk voor het voortbestaan van natuurgebieden. Dit belang moet goed verzekerd zijn in het functionele systeem dat een waterschap is. Letterlijk geborgd dus, zoals dat nu wordt gedaan binnen de geborgde zetels.

Borging van belang natuureigenaren

De uitdagingen voor de waterschappen zijn legio, onder meer de omgang met lange droge periodes en meer verdamping, meer en beter water vasthouden en de toenemende vraag naar grondwater.

Ook verzilting en het dalende maaiveld van veenweidegebieden worden steeds pregnanter. Al deze opgaven vragen grote inspanningen, waarbij de samenwerking met eigenaren van die gronden cruciaal is. Zonder natuurterreineigenaren gaat het simpelweg niet lukken. Waterschappen zijn daarom gebaat bij inbreng van natuurterreineigenaren om langdurige processen te voorkomen. Het is efficiënter mét natuurterreineigenaren te praten in het bestuur, dan over hen.

Natuurterreineigenaren in klankbordgroepen en klantenpanels op afstand plaatsen -zoals in het advies van de commissie Boelhouwer wordt voorgesteld- brengen de oplossingen niet dichterbij.

Expertise

In een publieke organisatie met een functionele, uitvoerende opdracht brengen de geborgde zetels betrokkenheid en deskundigheid in. De impact van klimaatverandering op de functie natuur vraagt om het ontwikkelen van realistische en functionele aanpassingen in het watersysteem; natuur als natuurlijke spons, natuur als leverancier van schoon water en ruimte voor water in natuurterreinen. *Building with nature* is gemeengoed geworden, zeker nu we erachter komen dat technische oplossingen niet altijd duurzaam en volhoudbaar zijn. Daarnaast is het waterschap vaak regisseur van gebiedsprocessen en is de gebiedsgerichte aanpak ook hier de beste weg. Door de inbreng van natuurgeborgden direct aan tafel, wordt de discussie gevoerd waar die gevoerd moet worden. Zonder hen stokt de uitvoering met het risico dat de discussie opnieuw gevoerd moet worden.

De commissie Boelhouwer stelt dat de specifieke (gebieds)kennis van de geborgde leden een minder prominente rol speelt, gezien de verregaande professionalisering van de waterschappen en de verandering in de scope van de discussies. Deze conclusie is niet goed onderbouwd. Uiteraard zijn de medewerkers van waterschappen deskundig, maar die deskundigheid heb je ook nodig in het bestuur, hoe kun je anders je taak daar goed uitvoeren? En wie kennen de natuurterreinen en hun specifieke problemen en mogelijkheden voor oplossingen nu beter dan de eigenaren zelf? Daarnaast zijn de huidige uitdagingen groter dan ooit. Zo wordt juist nu pijnlijk duidelijk dat de grondwatervoorraad eindig is en dat de droogte wel eens een grotere bedreiging vormt dan periodes met een teveel aan water. Deskundigheid van natuurterreineigenaren blijft broodnodig. Niemand weet beter wat wel en niet kan en nodig is in de natuurterreinen dan zij zelf.

Beleidsruimte

Het waterschap is een uitvoeringsorganisatie. Kerntaak is beheer van het watersysteem: beperken wateroverlast en waterschaarste, bescherming en verbetering van de chemische kwaliteit van grondwaterlichamen. En vervulling van maatschappelijke functies door waterlichamen. Binnen die kaders beweegt het waterschap en zijn het vooral uitvoeringstaken en zaken die wettelijk moeten. Binnen deze beperkte kaders is een systeem met verkiezingen voor $\frac{3}{4}$ van de zetels en geborgde zetels voor de resterende zetels functioneel.

Evenredige verdeling geborgde zetels

Het zou goed zijn de verdeling van de geborgde zetels tussen de drie categorieën nader tegen het licht te houden. Zeker als je kijkt naar het werkgebied van een waterschap in relatie tot verdeling van de geborgde zetels. Om de onevenwichtigheid in het aantal geborgde zetels te illustreren: in de Zuid-Hollandse waterschappen zijn 4-5 zetels voor bedrijven, en één voor natuur. Dan zou je verwachten dat in Vallei en Veluwe de verhouding andersom zou zijn, gezien de omvangrijke natuurterreinen (de Veluwe!) binnen het werkgebied. Of kijk naar een waterschap als Drents Overijsselse Delta, ook daar maar één zetel voor natuur. Evenwicht tussen de geborgde categorieën maakt uiteindelijk het stelsel sterker, omdat daardoor nog eens benadrukt wordt dat het gaat om een functionele taak.